

Regionstyrelsen

PROTOKOLL
2019-05-21

2019-0063

§ 99**Yttrande över betänkandet Lite mer lika – översyn av kostnadsutjämningen för kommuner och landsting (SOU 2018:74)**

RS 2019-0260

Ärendebeskrivning

Region Stockholm har i remiss från Finansdepartementet beretts möjlighet att lämna ett yttrande över betänkandet Lite mer lika – översyn av kostnadsutjämningen för kommuner och landsting (SOU 2018:74).

Beslutsunderlag

Regiondirektörens tjänsteutlåtande
Sammanfattning av betänkandet Lite mer lika – översyn av kostnadsutjämningen för kommuner och landsting (SOU 2018:74).

Yrkanden

Ordföranden Irene Svenonius (M) yrkar bifall till regionrådsberedningens förslag i skrivelse 8 maj 2019 (bilaga).
Anna Sehlin (V) yrkar bifall till eget förslag till beslut (bilaga).

Propositionsordning

Ordförande frågar på vart och ett av framställda yrkanden och finner att regionstyrelsen beslutar i enlighet med regionrådsberedningens förslag.

Beslut

Regionstyrelsen beslutar följande.

1. Regionrådsberedningens förslag till yttrande över betänkandet Lite mer lika – översyn av kostnadsutjämningen för kommuner och landsting (SOU 2018:74) antas.
2. Region Stockholm föreslår regeringen att staten tar över kostnadsansvaret för kostnadsutjämningen.
3. Paragrafen justeras omedelbart.

Reservation

Anna Sehlin (V) anmäler reservation från V-ledamöterna till förmån för eget förslag till beslut.

Expedieras till

Akt

Finansdepartementet

Ordförande

Justerare

Exp. datum

Sign.

Regionstyrelsen

Yttrande över betänkandet Lite mer lika – översyn av kostnadsutjämningen för kommuner och landsting (SOU 2018:74)

Föredragande regionråd: Irene Svenonius

Ärendebeskrivning

Region Stockholm har i remiss från Finansdepartementet beretts möjlighet att lämna ett yttrande över betänkandet Lite mer lika – översyn av kostnadsutjämningen för kommuner och landsting (SOU 2018:74).

Förslag till beslut

Regionrådsberedningen föreslår att regionstyrelsen beslutar följande.

1. Regionrådsberedningens förslag till yttrande över betänkandet Lite mer lika – översyn av kostnadsutjämningen för kommuner och landsting (SOU 2018:74) antas.
2. Region Stockholm föreslår regeringen att staten tar över kostnadsansvaret för kostnadsutjämningen.
3. Paragraferna justeras omedelbart.

Regionrådsberedningens motivering

Regionstyrelsen instämmer i regiondirektörens tjänsteutlåtanden, men vill tillägga följande:

Opåverkbara regionala skillnader och förutsättningar runt om i landet ska och behöver utjämnas. Det är både angeläget och nödvändigt att alla delar av Sverige ges möjlighet att lösa välfärdsuppdraget för sina invånare. Det finns ingen motsättning mellan stad och land. Grundläggande offentlig service ska finnas och fungera för medborgarna, oavsett var man bor. Utjämningsystemet bygger på idén att varje individ, oavsett var man bor eller befinner sig, ska ha möjlighet till likartad tillgång till offentligt finansierad välfärd. Ansvar för att skapa likvärdiga förutsättningar för

samtliga regioner i Sverige borde dock fullt ut bäras av staten. Statens budget omfattar över 1 000 miljarder kronor. Att fullt ut finansiera den mellanregionala utjämningen skulle innebära en ökad statlig finansiering med ca 2-3 promille av statens budget, eller 2-3 miljarder kronor. Oavsett om det är en glesbygdsregion eller en region med stark tillväxt så brottas samtliga regioner med utmaningar utifrån sina förutsättningar. Den mellanregionala utjämningen vinner inte i legitimitet när stora, och allt större, belopp uppfattas omfördelas med förenklade modeller som grund och i vissa fall även med parametrar med låg förklaringsgrad.

Vidare bör staten betrakta utjämningsystemet i sin helhet. Region Stockholm är i dag den enda region som är nettobetalare till utjämningsystemet totalt. Med detta förslag förstärks den bilden och Region Stockholm förlorar ytterligare 1,6 miljarder kronor, utöver de 1,2 miljarder kronor som regionen 2018 betalar i inkomstutjämningen. Dessa pengar behövs för att finansiera en utvidgad kollektivtrafik och sjukvård för den kraftigt ökande befolkningen i Stockholms län. Region Stockholm får den största negativa konsekvensen av samtliga regioner. Möjligheten att genomföra planerade investeringar i utbyggd tunnelbana är avgörande för att klara regionens och Sveriges klimatmål.

Region Stockholm är den enda region som är nettogivare. År 2019 handlar det om ganska precis en miljard kronor. Övriga regioner får nettotillskott om totalt 33 miljarder. Att staten alltså är beredd att lämna ett stort bidrag och samtidigt ändå låta en ensam region få röda siffror i omfördelningen sticker i ögonen. Utan utredningens förslag till justeringar kommer Region Stockholms nettoinbetalningar till systemet att utvecklas från omkring 1 miljard kronor 2019 till knappt 3,2 miljarder 2026. Detta kan knappast ha varit någons avsikt när systemet senast kalibrerades om, vilket talar för att förändringar behövs.

Utredningens förslag förvärrar dock utfallet för Region Stockholm med 692 kronor per invånare och år. Tidigare var regionens nettoutfall (i just kostnadsutjämningsdelen av systemet) ett bidrag om 281 kronor per invånare. Med utredningens förslag skulle nettoutfallet istället bli en avgift om 411 kronor per invånare. Totalt sett innebär det att Region Stockholms nettoinbetalning till systemet ökar med omkring 1,6 miljarder kronor. Det är de föreslagna förändringarna i delmodellen för hälso- och sjukvård (borttagande av kompensation för befolkning i flerfamiljshus samt tillägg av en variabel för utbildningsnivå) som ger de största effekterna. Totalt i denna delmodell handlar det om 1 005 kronor per invånare i ökad avgift till systemet. Detta balanseras till ungefär hälften av den kompensation för stora befolkningsförändringar som införs. Att särskilt snabbväxande län gynnas här innebär att Stockholms län får ett utfall som är 505 kronor per invånare bättre än tidigare. Denna kompensation är dock otillräcklig. Under den senaste tioårsperioden har Stockholms bruttoregionalprodukt (BRP) ökat med 48 procent medan bruttonationalprodukten ökat med 38 procent. Bruttoregionalprodukten (BRP) per invånare i Stockholm är cirka

40 procent högre än riket i genomsnitt. Utjämningsystemets tillväxthämmande faktorer behöver därför också utredas, då det kan få nationalekonomiska konsekvenser. Den nuvarande modellen skapar konsekvenser där en region som uppvisar tillväxt kan få behålla bara cirka en femtedel av de relativa skatteintäktsökningarna som genereras i regionen. Det innebär för region Stockholm, som har en utmanande befolkningsökning, att 80 procent av ökningen av skatteunderlaget lämnar regionen samtidigt som tillväxten har genererat höga tillkommande driftskostnader för såväl regionen som de ingående kommunerna.

Även en fullt ut statligt finansierad utjämning måste dock ha stabila beräknings- och fördelningsparametrar som skapar goda förutsättningar för såväl regioner med långa avstånd och avfolkning som regioner med framkomlighetsproblem och hög befolkningstillväxt. Ryckighet och oförutsägbarhet genom utredningar med ständigt nya förutsättningar skapar onödiga motsättningar mellan olika delar av Sverige. Detta måste ersättas med tydliga långsiktiga förutsättningar och stabila villkor. Flera av de föreslagna förändringarna är ur det perspektivet både en förbättring och en förenkling. Dock inte samtliga. Överlag behövs djupare analyser inom kostnadsutjämningsens delmodeller med en utredning av inkomstutjämning och tillväxtaspekter. Som ett exempel är kostnaden för att bygga och driva tunnelbana är väsentligt mycket högre än dagens kompensation i kollektivtrafikparametern.

Höga kostnader för inhyrd personal i sjukvården är ett nationellt problem. Det finns gemensamma mål inom ramen för Sveriges Kommuner och Landsting att hålla inhyrningskostnaderna till maximalt 2 procent av bemanningskostnaderna. Det förefaller då märkligt att införa en särskild kompensation i utjämningsystemet för inhyrning av personal. Denna parameter har därtill en förklaringsgrad på 55 procent, vilket måste anses vara för lågt för att ingå i ett utjämningsystem, även om det finansieras fullt ut av staten.

Den föreslagna hälso- och sjukvårdsmodellen skulle för Region Stockholms del innebära en förlust på orimliga 2,7 miljarder kronor. Att helt negligera tunnelbanan i utjämningsparameter kollektivtrafik – trots att den har hög förklaringsgrad - är märkligt. Det är precis den utvecklade lösning som behövs för att hantera både trängsel och miljöpåverkan i kollektivtrafiken. Det har också bekräftats av staten, både i Stockholmsförhandlingen och Sverigeförhandlingen. Stockholms kollektivtrafik missgynnas även på andra plan av staten. I senaste Nationell plan går endast 15 procent av de namngivna investeringarna till Stockholms län, trots att vi utgör cirka 23 procent av befolkningen i landet och trots att cirka 50 procent av den statliga inkomstskatten genereras här. Flertalet av de problem som uppstår i pendeltågstrafiken är därtill spårrelaterade, dvs. ett statligt ansvar.

Regeringens förslag får för Region Stockholms del orimliga konsekvenser. Därmed avstyrker Region Stockholm förslaget och föreslår i stället

SKRIVELSE
2019-05-08

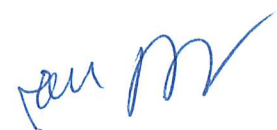
RS 2019-0260

regeringen att staten tar över det fullständiga ansvaret för utjämningsystemet. Tillsätt därför en ny utredning som ges i uppdrag att utforma en helstatlig finansiering av utjämnningen av såväl kostnader som inkomster mellan Sveriges regioner

Beslutsunderlag

Regiondirektörens tjänsteutlåtande
Sammanfattning av betänkandet Lite mer lika – översyn av kostnadsutjämnningen för kommuner och landsting (SOU 2018:74).

Irene Svenonius

Yttrande över betänkandet Lite mer lika - översyn av kostnadsutjämnningen för kommuner och landsting (SOU2018:74)

Vänsterpartiet föreslår regionstyrelsen besluta

1. *att* Remissen besvaras med Vänsterpartiets yttrande enligt nedan.
2. *att* Paragrafen justeras omedelbart

Det kommunala utjämningsystemet är en av förutsättningarna för att ha en fungerande välfärd i hela landet. Regioner som Stockholm med snabb befolkningsökning avlastas av att det finns fullvärdig vård och omsorg, utbildning och arbetstillfällen i hela landet. Region Stockholm står inför stora investeringar för att möta upp det behov av utökad infrastruktur och utökad vårdbehov som kommer av den ökande befolkningen. Region Stockholms kommuner måste även bygga bostäder för att svara upp mot behovet. Region Stockholm "tjänar" på att trycket på regionen inte ökar. Med det perspektivet är det inte så fel att Region Stockholm får betala mer som kommer regioner med lägre befolkning till del.

Vänsterpartiet anser att hela skatteutjämningsystemet måste ses över. Det behövs en ny övergripande strategi som ger långsiktiga förutsättningar för kommunerna, en utvecklad samverkan, ett större regionalt inflytande och ett tydligt ansvar för staten att se till att det finns grundläggande samhällsservice i hela landet. De så kallade rättvisemiljarder som Vänsterpartiet drev igenom förra mandatperioden är statlig politik i den riktningen.

Vi anser att en översyn av utjämningsystemet borde utredas och föreslås i ett sammanhang, istället för att endast föreslå förändringar i kostnadsutjämnningen.

Det räcker emellertid inte med att se över utjämningsystemet, det krävs också en omläggning av den ekonomiska politiken för att pressa tillbaka den ökade ojämlikheten. Incitament för en rättvis klimatomställning måste ha en framträdande roll i en ny ekonomisk politik, och därmed även i ett reformerat utjämningsystem. För att bygga ett samhälle som håller ihop behövs också ett nytt skattesystem som omfördelar från hög- till låginkomsttagare, beskattning av kapitalinkomster och förmögenheter, långsiktiga satsningar på förbättrade löner och arbetsvillkor i välfärden, ett statligt bostadsprogram samt förbättrad sjuk- och arbetslöshetsförsäkring som ger ekonomisk trygghet och inte som idag skapar otrygghet för människor i utsatta livssituationer.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Vänsterpartiet avstyrker således det remitterade förslaget och anser att regeringen istället snarast bör tillsätta en parlamentarisk utredning för att ta ett helhetsgrepp om utjämningsystemet och återkomma med ett samlat förslag för alla delar av systemet.

van M